Det vill Gustaf inte göra om:

Missade en stämma – för 34 år sedan

– Spelmansparaden i Björkvik vill jag inte missa. Men nu var det nog sista året jag tog med fiolen.

Gustaf Andersson, 82-årig spelman från Jönåker, sätter sig tillrätta efter sitt uppträdande. Han har spelat "Kostervalsen" och "Den lilla kopparslagaren" för publiken i Björkviks Folkets park.

– Det går lite knaggligt att spela nu. Men jag tycker ändå att jag måste hit. Det har ju blivit en vana för mig, säger Gustaf, som deltagit i 33 spelmansparader av 34 möjliga. Han missade den första som ordnades!

Omkring 600 människor sökte sig till Björkviks Folkets park på söndagen. Många hade med sig sina instrument – dragspel, fiol och gitarr.

Spelmansparaden öppnades med uppträdanden. Olle Lundkvist, Rejmyre, presenterade som vanligt de olika grupperna. I år var det 30-årsjubileum för hans del. Så många år har han skött den sysslan. Och han fick presentera spelmän som varit med ännu längre. Gustaf Andersson var en av dem, Nils-Åke Wallén, Jönåker, en annan. Nils-Åke har varit med på spelmansparaden ända sedan starten.

– Det var nämndeman Bernard Carlsson som ordnade den första stämman. Hans syfte var att spelmän i trakten skulle träffa varandra och spela tillsammans. Sedan blev det sill och potatis – med tillhörande drycker – innan spelmansparaden var över.

Man brukar säga att det var bättre förr. Men det tycker inte Nils-Åke stämmer in på Björkviks spelmansparad.

– Visst saknar jag de gamla spelmansoriginalen. Gamla gubbar som drog egna låtar. Men paraden har en annan tjusning nu. Den är absolut inte på väg att dö ut. Snarare tvärtom!

Det är Björkviks socialdemokratiska förening som står bakom arrangemangen.

– Det har blivit en tradition. Nu söker sig spelmän från hela Sörmland och Östergötland hit. Skulle vi sluta med paraden, blir det säkert ett ramaskri inom dragspelsleden.

Det säger Anders Rehn, ordförande i Björkviks s-förening. Han berättar att det är främst dragspelsmusiker som söker sig till Björkvik.

I år fick publiken lyssna till "Bryggargänget" från Motala med Agne Johansson i spetsen, Stig Nordin, Nyköpingsbon som kompade Snoddas under 15 sommarsäsonger, George Lundberg, Katrineholmsbon som blev tvåa i svenska mästerskapen i Gammeldansmusik i år, **"Mörkhultarna", ett gäng som består av Anita Lindkvist, Eva Purvins och Mari Rask, och Katrineholmsgänget Edor och Margareta Cednert, Lasse Larsson och Åke Pettersson. Margareta Cednert hade med sig sitt durspel, och bjöd på Jularbolåtar.**

Efter uppträdandet blev det buskspel. På logen bjöd "Rolles" från Västerås upp till dans. Och visst passade alla på att röra på benen. Utom 82-årige Gustaf Andersson. Han var lite försiktig.

– Nån vals klarar jag av. Men sen får det vara bra, sa han.

CATHARINA ANDERSSON

Spelmansparaden i Björkvik ordnades för 34:e året i rad på söndagen. Som vanligt lockades många besökare och musiker till Folkets park. I år räknades runt 600 personer. Foto: Leif Gustafsson.

Gustaf Andersson sätter fiolen under hakan o — Spelmansparaden i Björkvik vill jag inte m med för 33:e året i rad. Foto: Leif Gustafsson.

Hyllning i ord och ton då Spelmansförbundet fyllde

Södermanlands spelmansförbunds jubileumsstämma i Nyköping kan läggas till handlingarna som en värdig tillställning, som sent ska glömmas. Lördagens förstämma blev en norrländsk hyllning i ord och ton på äkta dialekt. För den svarade mästerspelmännen Thomas Andersson – en äkta burträskare – samt bröderna Mats och Ulf Andersson med rötterna starkt förankrade i Jämtland.

Några hundra meter från Nyköpingshus och Kungssalen ligger Sörmlands museum. Där pågår, som vi tidigare omtalat, utställningen "Trollfiol och syndaskrynkle".

Trollfiol blev också något av adelsmärke när de tre mästerspelmännen lät stråktaglet leka över strängarna. Kungssalens alla vrår fylldes av trolska toner, som för övrigt också droppade ner utför de slitna tegelstenstrapporna.

Från de öppna fönstren ringlade tonflätorna ut och blandades med vattnet i Nyköpingsån. Ingen hade blivit förvånad om de upptäckt Näcken ute i den strida strömmen.

Lärde säj å Näcken

"Di lärde säj spela å Näcken, sa di. Di skulle gå tre torsdagskvällar efter varann å sitta under e bro å lära säj. Di blev så styva såna där så di kunde spela hur di ville å hur mycke som helst. Att di spela Näckens polska, dä ha ja hört tals på. Då vart di ju så dana, så di fick lov å ta fioln från dom för di måtte inte sluta annars. då va själva Hin Håken, di skyllde för allt sånt där."

Ja, citat, som är hämtat ur "Trollfiol och syndaskrynkle" och ursprungligen en uppteckning från Bälinge samt bevarad i Dialekt, och folkminnesarkivet. Uppsala, 2897:7, kan mycket väl tillämpas den här gången.

Låtarna som de "tre Anderssons" spelade blev en utpräglad tolkning av den norrländska dialekten. Där speglades livets allvar och fest. Flera av de gamla välkända spelmännen långt däruppe i norr hade genom hårt arbete i skogen stela fingrar, men ändå hade de något viktigt att meddela med sin musik. Dialekten var olika i älvdalarna, men gemensamt för dem alla var att de var virtuoser.

Mot Jämtland

Från Burträsk i Västerbotten – där Thomas Andersson hör hemma – bar det av söderut till Jämtland och då var det bröderna Ulf och Mats Andersson som greppade sina instrument.

Även där finns det stolta spelmanstraditioner. Inom landskapets hank och stör har det funnits många som lärt sig spela av Näcken. Andra hade trollfioler [illegible] speciella träslag. Kanske till och med av "döden", det vill säga ben från en avliden människa.

Gemensamt för dem alla var att spela, det kunde de. Ulf och Mats Andersson är två som fört spelmanstraditionen vidare .

I Wetter-anda

Gustaf Wetter är en av de sörmländska spelmän som aldrig kommer att glömmas. Det var också han som på sin tid införde att man skulle ha gästspelmän vid särskilt högtidliga tillfällen.

De sörmländska spelmännens 60-årsjubileum kunde inte ha fått en värdigare upptakt, betonade förbundets vice ordförande, Christina Frohm, när han avtackade de tre mästerspelmännen från Norrland.

Traditionell stämma

Söndagens jubileumsstämma gick i traditionell stil. Den började, som sig bör, med allspel, och fortsatte med massor av musik som framfördes av grupper från i huvudsak Sörmland.

Naturligtvis var det många av de sörmländska spelmännen från äldre tider som fick sina låtar [illegible] lade. Ingen av de cirka 30 som [illegible] med 1925 och bildade Sörmla[illegible] spelmansförbund finns med l[illegible] re, men deras barn och barnb[illegible] för spelmanstraditionen vidar[illegible]

Spelmansmusiken i Sörml[illegible] lär aldrig ha varit starkare än

Burträskarn Thomas Andersson, flankerad a son, spelade ut för fullt på sina trollfioler.

nma
n

Man brukar säga att det var bättre förr. Men det tycker inte Nils-Åke stämmer in på Björkviks spelmansparad.

— Visst saknar jag de gamla spelmansoriginalen. Gamla gubbar som drog egna låtar. Men paraden har en annan tjusning nu. Den är absolut inte på väg att dö ut. Snarare tvärtom!

Det är Björkviks socialdemokratiska förening som står bakom arrangemangen.

— Det har blivit en tradition. Nu söker sig spelmän från hela Sörmland och Östergötland hit. Skulle vi sluta med paraden, blir det säkert ett ramaskri inom dragspelsleden.

Det säger Anders Rehn, ordförande i Björkviks s-förening. Han berättar att det är främst dragspelsmusiker som söker sig till Björkvik.

I år fick publiken lyssna till "Bryggargänget" från Motala med Agne Johansson i spetsen, Stig Nordin, Nyköpingsbon som kompade Snoddas under 15 sommarsäsonger, George Lundberg, Katrineholmsbon som blev tvåa i svenska mästerskapen i Gammeldansmusik i år, "Mörkhultarna", ett gäng som består av Anita Lindkvist, Eva Purvins och Mari Rask, och Katrineholmsgänget Edor och Margareta Cednert, Lasse Larsson och Åke Pettersson. Margareta Cednert hade med sig sitt durspel, och bjöd på Jularbolåtar.

Efter uppträdandet blev det buskspel. På logen bjöd "Rolles" från Västerås upp till dans. Och visst passade alla på att röra på benen. Utom 82-årige Gustaf Andersson. Han var lite *försiktig*.

— Nån vals klarar jag av. Men sen får det vara bra, sa han.

CATHARINA ANDERSSON

Gustaf Andersson sätter fiolen under hakan och drar en låt.
— Spelmansparaden i Björkvik vill jag inte missa, säger Gustaf som i år var med för 33:e året i rad. Foto: Leif Gustafsson.

då
llde

vill säga ben från en avliden människa.

Gemensamt för dem alla var att spela, det kunde de. Ulf och Mats Andersson är två som fört spelmanstraditionen vidare .

I Wetter-anda

Gustaf Wetter är en av de sörmländska spelmän som aldrig kommer att glömmas. Det var också han som på sin tid införde att man skulle ha gästspelmän vid särskilt högtidliga tillfällen.

De sörmländska spelmännens 60-årsjubileum kunde inte ha fått en värdigare upptakt, betonade förbundets vice ordförande, Christina Frohm, när han avtackade de tre mästerspelmännen från Norrland.

Traditionell stämma

Söndagens jubileumsstämma gick i traditionell stil. Den började, som sig bör, med allspel, och fortsatte med massor av musik som framfördes av grupper från i huvudsak Sörmland.

Burträskarn Thomas Andersson, flankerad av bröderna Mats och Ulf Andersson, spelade ut för fullt på sina trollfioler.

Naturligtvis var det många av de sörmländska spelmännen från äldre tider som fick sina låtar spelade. Ingen av de cirka 30 som var med 1925 och bildade Sörmlands spelmansförbund finns med längre, men deras barn och barnbarn för spelmanstraditionen vidare.

Spelmansmusiken i Sörmland lär aldrig ha varit starkare än vad den är för tillfället, men det har varit svåra år för den svenska folkmusiken. I Sörmland har man nu siktet inställt på år 1995 då det är dags att fira de 70.

CARL-GUSTAF OHLSSON